RECOMANEM

Materials i recursos d'interès recomanats per l'ICIP

Llibre
La gestió de la diversitat lingüística i els processos de pau

Una de les principals idees d'aquest llibre col·lectiu és que un bon tractament de la diversitat lingüística és un factor clau per a la prevenció dels conflictes. La raó seria la següent: les polítiques lingüístiques que no gestionen adequadament la diversitat generen discriminació i, per tant, contribueixen al caldo de cultiu dels conflictes ètnics, element fonamental de la majoria de la violència política actual. En aquest sentit, els diversos autors exposen la situació a diferents països d'Amèrica, Àsia i Àfrica, mostrant com algunes llengües, quan són privilegiades per l'Estat, poden convertir-se en un instrument d'oportunitats polítiques i sòcio-econòmiques que acaba excloent parlants de llengües que no gaudeixen d'aquest suport institucional. En altre paraules, generen situacions d'injustícia lingüística.

Un cas paradigmàtic seria el de Mèxic, on les llengües indígenes no s'utilitzen en les negociacions per resoldre controvèrsies, fet que dificulta una transformació de conflictes de forma noviolenta i duradora. D'altra banda, a països autoritaris com Uzbekistan, Xina o Pakistan, les polítiques homogeneïtzadores repressives envers les minories – incloent-hi el vessant lingüístic de la subordinació o fins i tot de la supressió de la llengua d'aquests pobles -, té com a conseqüència directa l'aparició de conflictes d'arrel ètnica o, millor dit, etnolingüística. Però també hi ha exemples europeus, com als Balcans, on la llengua ha estat directament relacionada amb els conflictes que van portar a la desintegració de Iugoslàvia. El llibre tracta aquesta qüestió a partir del cas d'Eslovènia. Un altre cas no massa conegut és el de Nova Caledònia, que es troba encara en ple procés de descolonització i on les dificultats de

les llengües pròpies en àmbits com és l'educació suposen un dels principals reptes per a l'estabilitat sòcio-política d'aquest país multilingüe del Pacífic.

Si es volen evitar aquest tipus de conflictes, la recomanació que se'n desprèn és clara: cal un reconeixement formal de la diversitat i del multilingüisme present a les nostres societats i calen també canvis profunds i estructurals que promoguin aquesta diversitat. Es tracta de superar paradigmes (sovint occidentals), com el monolingüisme i l'etnocentrisme, adoptant enfocaments alternatius de la diversitat lingüística i cultural, perquè constitueixen recursos molt valuosos i amb un gran potencial per al diàleg intercultural i per a la construcció de la pau.

Llibre

LTI. La lengua del Tercer Reich. Apuntes de un filólogo

"L'expressió d'una època es defineix també pel seu llenguatge" diu Víctor Klemperer. El llenguatge és la nostra eina per pensar i entendre el món: crea la nostra realitat i guia el nostre pensament i emocions. L'aprenem i utilitzem de manera instintiva, natural i inconscient. Així, en tots els discursos hi ha veritat i pot ser precisament aquest el perill de la paraula.

Víctor Klemperer (1881-1960) va ser un filòleg, periodista i escriptor jueu que durant l'alemanya nazi es va dedicar a recollir en els seus diaris personals exemples diversos de com la propaganda nacionalsocialista alterava la llengua alemanya creant-ne una de diferent, el que ell mateix va anomenar *Linguae Terti Imperii* (LTI) o "Llengua del Tercer Reich".

Segons Klemperer, la LTI es caracteritzava per ser accessible i comprensible per a tothom -és a dir, popular i plena de referents coneguts (per exemple, els discursos de Hitler estaven plens d'exemples del món de l'esport)- i pel seu excés i la seva carència de límits, amb un ús abundant de superlatius. També destaca de la LTI el seu fanatisme; era un llenguatge basat en la fe, en la gairebé divinitat del *Führer* i en la superioritat de la raça alemanya i dels seus "trets de caràcter eterns". Tenia com un dels seus objectius oprimir la voluntat i el pensament autònom dels homes i per això recelava de l'intel·lectualisme i de la raó. Així, el seu propòsit era convertir els ciutadans alemanys en un seguici d'autòmats que no es qüestionessin cap dels "dogmes" de la

política nacionalsocialista de Hitler.

Tots sabem com va anar la història i, en aquest sentit, el llibre no aporta informació nova per al lector. Probablement, el que més destaca del llibre de Klemperer és la minuciositat i la força amb la que aquest filòleg es va aferrar al llenguatge (l'única cosa que no li podien prendre) i com, a través de l'observació conscient d'aquest, va poder conservar el seu pensament crític i així sobreviure a la barbàrie.

Més enllà del cas concret de l'Alemanya nazi, el llibre ens mostra que l'ús que fem del llenguatge pot generar violència (ja sigui estructural i/o directa) i que cap societat pot romandre aliena als perills de la manipulació de la llengua. En tot cas, que no espanti a ningú, el llibre atrapa i sorprèn a cada pàgina.

Document
***Language Policy and Civil War*, de David Laitin**

A *Language Policy and Civil War*, David Laitin argumenta que la decisió de reconèixer les llengües minoritàries no depèn del grau d'atenció del país cap a les minories ètniques, sinó del fet que aquests països siguin particularment dèbils. La introducció a l'anàlisi de la variable estat fort/dèbil el condueix a concloure que el reconeixement oficial de la diversitat lingüística té implicacions diverses segons quin país ho faci. Pels països febles, aquest reconeixement és molt arriscat i pot estar relacionat amb un conflicte armat i fins i tot amb una guerra civil. Per altres estats més estables (com per exemple a Europa Occidental o a Amèrica del Nord), només es tracta de concessions culturals a grups minoritaris poderosos. Segons ell (p. 183), "els estats febles (sobretot aquells que surten de règims colonials) i els grups que poden perjudicar el poder estatal es posen d'acord per concedir reconeixements lingüístics i això explicaria la correlació entre concessions lingüístiques i guerres civils".

La idea es desenvolupa considerant l'existència d'un grup ètnic fort:

A) En cas de grups febles i estats forts no hi ha guerres civils ni concessions lingüístiques.

B) En cas de grups forts i estats dèbils sembla que hi hagi tant concessions lingüístiques com unes altes probabilitats de guerra civil.

C) En cas d'estats forts que es comencen a debilitar podríem veure concessions lingüístiques però no guerra civil.

Aquests resultats suggereixen que els estats dèbils haurien de ser curosos quan fan concessions lingüístiques perquè, en alguns casos (quan hi ha minories ètniques importants), això podria conduir a la violència.

Projecte
Language in conflict

Language in Conflict és un projecte, amb seu a la Universitat de Huddersfield, que observa la contribució potencial de la lingüística a la investigació de conflictes examinant l'ús del llenguatge en situacions d'investigació i resolució de conflictes a tots els nivells. També té com a objectiu posar en contacte a gent de l'acadèmia i del món professional dels àmbits de la lingüística, la investigació de conflictes i la resolució de conflictes, per millorar l'entesa i donar un impuls a la discussió i la col·laboració.

Per aconseguir aquests objectius, Language in Conflict ha dissenyat una plataforma digital on membres de l'equip de recerca i membres de la comunitat de la pàgina hi publiquen articles de manera regular. La plataforma impulsa la interacció entre autors i lectors de diferents disciplines a través d'una secció de comentaris, que es pot trobar al final de cada article. Aquesta funció permet que els lectors donin resposta a articles i debatin diferents perspectives i idees.

Entre moltes altres coses, la pàgina web també ofereix una guia en el camp de la investigació lingüística. A la part dreta de la pàgina hi ha una caixa d'eines lingüístiques amb instruccions concises per aplicar diferents metodologies lingüístiques per analitzar situacions de conflicte. Aquestes van acompanyades per un seguit de propostes de lectura, de manera que es guia a l'usuari cap a textos tant introductoris com especialitzats.

Obra de teatre
***Translations*, de Brian Friel**

Translations és un text teatral ambientat a la Irlanda rural del s. XIX que ens explica com un destacament militar anglès arriba al poble de Baile Beag (Donegal) amb la missió de cartografiar i anglicitzar els topònims irlandesos. Aquesta maniobra administrativa, aparentment innocent, és una estratègia de l'Imperi Britànic per fer desaparèixer el gaèlic i la cultura irlandesa de la vida pública amb les conseqüències tràgiques que això comporta.

El només cent anys (entre 1800-1900), el gaèlic va ser substituït per l'anglès a Irlanda. Entre els factors que hi van contribuir destaquen el sistema educatiu introduït pels anglesos i les grans fams – que, a banda de causar un gran nombre de morts, van provocar un èxode massiu dels joves cap als EE.UU. Ara bé, el perquè un poble amb una cultura i una identitat nacional tan forta va abandonar la seva llengua és encara un misteri pels lingüistes.

Brian Friel no es posiciona políticament a la seva obra sinó que es limita a descriure un capítol de la història d'Irlanda i deixa que el públic en tregui les seves pròpies conclusions. L'obra tracta temes diversos – com l'educació, l'amor, l'oposició entre el món rural i l'urbà o el xoc cultural entre colonitzador i colonitzat- i ens mostra com els problemes d'entesa i comunicació humana estan molt relacionats amb la complexitat de la qüestió lingüística.

El muntatge que va estrenar la temporada passada a Barcelona la companyia La Perla 29, dirigit per Ferran Utzet, torna i farà gira a la tardor de 2014.

© Generalitat de Catalunya